Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 147/2018 vp

Yksityistielain kokonaisuudistus

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Postilta asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Posti lausuu asiasta seuraavaa.

Yksityistielain kokonaisuudistuksen tavoitteena on tukea elinkeinotoimintaa ja yksityisteiden ylläpitoa sekä modernisoida vuodelta 1962 oleva laki. Myös eri osapuolten vastuita yksityisteiden rakentamisen, ylläpitämisen sekä liikkumisen suhteen selkiytettäisiin ja kevennettäisiin lupamenettelyitä. Posti kannattaa uudistuksen tavoitteita. Yksityistieverkoston tienpidon ammattimaistuminen ja teiden pysyminen niiden käyttötarkoituksen edellyttämässä kunnossa on Postin toiminnan kannalta tärkeää. Posti haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota erityisesti muutamiin luonnoksessa oleviin ehdotuksiin ja niiden vaikutuksiin postitoiminnan ja yleispalvelun tarjonnan kannalta.

Tien käyttäminen ja kulkuoikeus

Ehdotuksen tavoitteena on turvata elinkeinoelämän kuljetusten ja yksityisteiden varrella sijaitsevan pysyvän asutuksen edellyttämä liikkuminen tarkastelemalla uudelleen yksityisteiden rahoitusta. Esitys korostaa hyötyjä maksaa -periaatetta, jolla tienpidon kustannuksia jaettaisiin nykyistä laajemmalle yksityistietä käyttävällä joukolle. Tällä haetaan helpotusta tieosakkaiden rahoitustaakkaan. Toisin sanoen yksityisteiden käytöstä perittäisin käyttömaksuja entistä kattavammin.

Ehdotetun 28 §:n mukaan muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva yksityistien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävän toimintaan on luvanvaraista. Tieosakkaiden hyväksi tapahtuvana kuljetuksena on perusteluissa mainittu mm. postin kuljetukset, sillä kyse on palveluliikenteestä, joka palvelee tien varren asukkaita. Tämä on **postitoiminnan kannalta erittäin tärkeä poikkeus luvanvaraisuudesta**.

Jos tietä käytetään läpikulkuliikenteeseen tai yleisiin teihin verrattuna oikoreittinä, kyse olisi luvanvaraisesta tien käyttämisestä. Luvan säännölliseen toimintaan antaisi tiekunnan kokous tai tieosakkaat yhdessä. Luvanvaraisesta tien käytöstä olisi suoritettava korvauksena käyttömaksu, ellei muuta ole sovittu. Säännöksen perusteluissa todetaan lisäksi, että kun elinkeinonharjoittajan tienkäyttö on säännöllistä, tulisi tämän tienpitoon osallistuminen lähtökohtaisesti toteuttaa tieosakkuuden eli tieoikeuden perustamisen myötä syntyvän tienpitovelvollisuuden kautta. Jos muulla kuin tieosakkaalla on välttämätön tarve käyttää tietä, eikä hänelle myönnetä siihen lupaa, lupa voidaan kuitenkin myöntää yksityistietoimituksessa.

Posti Oy

Postintaival 7 A, Helsinki
PL 1, 00011 POSTI
puh. 020 4511

Kotipaikka: Helsinki
Y-tunnus: 0109357-9

Posti Oy on Viestintäviraston antamalla päätöksellä määrätty koko Manner-Suomen kattavasti yleispalveluun kuuluvien kirjelähetysten tarjoamiseen velvolliseksi postiyritykseksi. Postilla on lisäksi velvollisuus huolehtia Maailman Postiliiton sopimusten mukaisista velvollisuuksista kansainvälisten kirje- ja pakettilähetysten kuljettamisesta ja jakelusta nimettynä operaattorina Manner-Suomessa. Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava viitenä arkipäivänä viikossa.

Postin toiminnassa Suomessa ajettiin vuonna 2016 lähes 200 miljoonaa kilometriä. Arkipäivisin tapahtuvassa perusjakelussa, jolla kirjeiden yleispalveluvelvollisuus toteutetaan, Postin moottoriajoneuvoilla ajetaan vuosittain noin 58 miljoonaa kilometriä eli noin 230 000 kilometriä päivittäin. Postin arvion mukaan pelkästään näistä **perusjakelun kilometreistä yli puolet ajetaan yksityisteillä**. Perusjakelun lisäksi ajokilometrejä kertyy mm. pakettien ja rahdin kuljetuksista, runkokuljetuksista sekä sanomalehtien varhaisjakelusta. Postin arvion mukaan postin jakeluun liittyvää ajoa kertyy myös yksityisteillä, joilla ei ole postia jaettavana mutta tietä käytetään, jotta postin jakaja pääsee reitillään postinsaajien luokse. Tällaista läpiajoliikennettä saattaa olla jopa kolmasosa kaikesta yksityisteillä tapahtuvasta ajamisesta. **Posti katsoo, että postitoiminnan edellyttämän ajamisen yksityisteillä ei pidä olla luvanvaraista tai maksullista myöskään läpiajotilanteissa.**

Lakiehdotuksen mukaisten **lupien hankkiminen valtakunnallisen toimijan tarvitsemaan yksityisteiden käyttöön muodostuisi kohtuuttomaksi hallinnolliseksi taakaksi**. Yksityistä tietä hallinnoimaan voidaan perustaa tiekunta ja tiekunnista löytyisivät jatkossa tiedot Maanmittauslaitoksen pitämästä yksityistierekisteristä. Tiekuntaa ei kuitenkaan olisi pakko perustaa, jolloin tieosakkaat sopisivat keskenään yksityistien tienpidosta ja sen hallinnoinnista. Ehdotuksen mukaan säännölliseen yksityistien käyttöön on saatava lupa tiekunnalta, tai kaikilta tieosakkailta, jos tiekuntaa ei ole. **Kaikkien tiekuntien ja tieosakkaiden tavoittaminen ja lupien tai suostumusten saaminen** jo sinällään voi osoittautua erittäin työlääksi tai jopa mahdottomaksi tehtäväksi. Myös yksityistietoimituksen hakeminen postinjakelua varten saattaisi olla sekä Postia että viranomaisia merkittävästi työllistävä menettely.

Yleispalvelun tarjoajan hallinnollinen taakka lisääntyisi vielä entisestään, jos postinjakelu edellyttäisi laajasti tieosakkaaksi ryhtymistä, kuten 28 §:n perusteluissa ehdotetaan. Olisi lisäksi selvitettävä, voisiko yleispalveluun kuuluvan viisipäiväisen jakeluvelvollisuuden asettaminen olla sellainen julkishallinnon toimenpide, joka ohjaa liikennettä yksityistielle ja joka sen vuoksi edellyttäisi valtion osallistumaan tieosakkaana tienpitoon ja sen kustannusten jakamiseen.

Posti ei ole toistaiseksi pystynyt arvioimaan näiden tienkäyttöä koskevien ehdotusten tarkempia taloudellisia vaikutuksia, mutta on oletettavaa, että taloudellinen vaikutus Postille noussee huomattavaksi.

Kunnioittavasti

Päivi Rokkanen
lakimies
Posti Oy